

Institutul „Ovidiu Șincai“

București, str. Atena nr. 11, sector 1

Tel. 230.24.34, 230.24.74, fax: 231.55.23, site: www.fisd.ro, e-mail: isd@rdsmail.ro

Raport de analiză

**Evaluare tehnică asupra „Raportului Comisiei
Europene către Parlamentul European și Consiliu
privind progresele realizate de România în cadrul
Mecanismului de cooperare și verificare”**

- un eșec al politizării și o politizare a eșecului -

București
August 2008
www.fisd.ro

Tema luptei împotriva corupției este unul din subiectele favorite ale politicienilor români, ale mass-media naționale și internaționale, precum și a diferite instituții cu care România s-a aflat sub diferite raporturi sau din care face parte. Rapoartele Uniunii Europene din ultimul deceniu, fie că au vizat în general România sau doar sistemul judiciar românesc au fost întotdeauna un prilej de dezbateri publice, de polemici și controverse. În Raportul dat publicității la data de 23 iulie a.c., Comisia Europeană a subliniat progresele României în domeniul luptei anticorupție, criticând în același timp unele aspecte considerate negative precum și lipsuri ale sistemului judiciar și politic românesc, de natură să împiedice obținerea de rezultate semnificative din punctul de vedere al combaterii corupției la nivel înalt. Recentul raport al Comisiei Europene a determinat polemici nu doar prin concluziile negociate și asumate în Colegiul Comisarilor, ci și prin faptul că a fost însoțit de intervenții fără precedent ale unor funcționari europeni, care vizau politica de personal în cadrul unor instituții naționale. Interesul pentru documentul comunitar este mărit și de faptul că în România, în campania electorală, tema anticorupției este folosită ca vector politic. Institutul „Ovidiu Șincai”, în continuarea demersurilor sale analitice anterioare, își propune să studieze principalele concluzii ale Raportului Comisiei Europene dat publicității la 23 iulie a.c., dintr-o perspectivă multiplă: a prevederilor legale care reglementează activitatea pentru combaterea corupției, a rezultatelor instituțiilor însărcinate (Parchetul General, DNA), dar și a istoriei politice recente a României, fără acest din urmă element nefiind posibilă înțelegerea fenomenului complex a ceea ce în noua limbă de lemn a eurobirocrației se numește „lupta împotriva corupției înalte”.

I. Cadrul politic național și internațional al luptei împotriva corupției

Pentru a înțelege corect cadrul politic complex de desfășurare a luptei împotriva corupției din România, considerăm a fi necesare câteva precizări prealabile:

- până la finele anului 2004, **Guvernul Adrian Năstase a închis toate capitolele de negociere cu Uniunea Europeană, inclusiv Capitolul 24 - „Justiție și Afaceri Interne”**, asigurând la momentul respectiv preluarea la zi a *acquis*-ului comunitar (incluzând Convențiile civilă și penală ale Consiliului Europei, ca și cele privind combaterea corupției), o structură și un conținut al legislației de bază în materia organizării judiciare (a instanțelor și Parchetelor) precum și a organizării și funcționării Consiliului Superior al Magistraturii la **standarde europene acceptate de experții Comisiei Europene**. *Standardele preluate și instrumentele juridice modelate pe baza lor au fost și trebuiau să fie de natură a asigura în România independența reală a sistemului judiciar, garantând depolitizarea completă a luptei anticorupție, la același nivel cu cel existent în celelalte țări europene care le adoptaseră. Teza „excepționalismului românesc” potrivit căreia ceea ce funcționează în restul Europei nu poate funcționa în România, nu are bază decât într-un imaginar colectiv, întreținut și manipulat de cei care vor fie să mențină vulnerabilitatea societății românești față de corupție fie să frâneze modernizarea acesteia spre a reduce influența politică românească în context european și euro-atlantic.*

- în decembrie 2004, **Guvernul Adrian Năstase finalizase noul Cod Penal al României, adoptat de Parlament în 2004** (și care *trebuia să intre în vigoare în 2005, fiind însă amânat succesiv*), care reprezenta o modernizare semnificativă a legislației penale, preluând și principalele piese ale *acquis*-ului comunitar în materie, de la reglementarea răspunderii penale a persoanei juridice și a grupurilor de interes economic, până la infracțiunile privind mediul înconjurător. **Proiectul Codului de Procedură Penală, destinat aplicării adecvate a noului Cod Penal, se afla într-o fază avansată de redactare.** Precizăm că prevederile din aceste două coduri, esențiale pentru combaterea corupției prin mijloace corecte, moderne, depolitizate și profesionale, *fuseseră fundamentate prin dialog și consultări cu experții europeni*, atât sub aspectul conținutului, cât și al modului de aplicare.
- **sub aceste auspicii și sub atari condiții**, în luna decembrie 2004 s-au finalizat negocierile cu UE și **a fost convenit textul Tratatului de Aderare România-UE**, semnat apoi în luna aprilie a anului 2005.
- în urma alegerilor prezidențiale din 2004, noul șef al statului, domnul Traian Băsescu, printr-o acțiune politică personală contrară spiritului Constituției României, a adus la putere o coaliție eterogenă formată dintr-un partid, la acea vreme, de stânga (Partidul Democrat) și un partid de dreapta (Partidul Național Liberal), coaliție care pierduse alegerile la o diferență de 6,9% față de Uniunea PSD+PUR. ***Pretinzând, încă din timpul campaniei electorale, că principala problemă a României este una sistemică și că ea ar consta în pervertirea ordinii constituționale a României post-totalitare („sistemul ticăloșit”) în condițiile în care șeful statului, singurul care ar putea recupera statul de drept, are puteri prea restrânse, Președintele Băsescu a dus o politică perseverentă și coerentă menită a instaura un regim de tip neo-cesarist caracterizat printr-o retorică justițiaristă și antiparlamentaristă precum și prin inițiative și măsuri de tip autoritar-populist. Independent de faptul că un asemenea mecanism de rațiune și acțiune a fost, din diferite motive mai mult sau mai puțin respectabile, lăudat de unii și criticat de alții, asupra realității lui există, practic, un consens general, puțini punându-i la îndoială caracterul real. În consecință, perioada care a urmat a fost martora acțiunilor susținute ale Președintelui de a induce instabilitate politică prin atacuri permanente și sterile la adresa celorlalte instituții ale statului – în primul rând împotriva Parlamentului dar și a Guvernului și sistemului judiciar, simultan cu impunerea în Executiv și în Parchet a unor oameni de încredere, obedienți întrucât sunt fie șantajabili fie lipsiți de suprafață profesională sau politică;***
- **analiza actelor președintelui Traian Băsescu indică un fapt puțin reflectat în mass-media: preocuparea principală a șefului statului a fost schimbarea de procurori și judecători.** Potrivit unei analize comparative a mandatelor lui Traian Băsescu (ianuarie 2005-aprilie 2007), Emil Constantinescu (1997-1999) și Ion Iliescu (2000-2003) reiese că actualul șef al statului a operat 1211 schimbări de procurori/judecători, Emil Constantinescu - 92 iar Ion Iliescu - 62. Aceste cifre sunt un argument incontestabil al supra-politizării justiției de către Traian Băsescu și Monica Macovei;

- Promovând o politică de slăbire a instituțiilor statului, domnul Băsescu a reușit să impună în Guvern sau în alte instituții publice **persoane care nu au lucrat întotdeauna în interesul democrației și justiției din România, ci mai degrabă pentru a servi interesele luptei politice și agendei prezidențiale** prin compromiterea și neutralizarea adversarilor politici ai Președintelui. Exemplul cel mai elocvent este acela al numirii unui ministru al Justiției presupus „apolitic”, doamna Monica Macovei, recrutat din rândul pseudo-activiștilor societății civile care funcționaseră ca agenți electorali deghizați în campania prezidențială. *Preocupările principale ale acestui ministru adus din afara „clasei politice” sub steagul unui guvern adus peste voința electoratului, au fost: a) subordonarea politică a organelor de urmărire penală și crearea unor instituții sui generis, necunoscute în lumea democrată, apte a fi folosite ca instrument de hărțuire împotriva unor ținte politice; b) crearea de tensiuni în interiorul executivului și slăbirea lui pe această cale; c) compromiterea imaginii României în fața instanțelor UE care, din interes sau ignoranță, au fost dispuse să creadă că România are nevoie de un regim intern și internațional aparte spre a putea face față corupției acasă și a nu contamina cu corupția sa alianțele și organizațiile în care este membru (această activitate a continuat și după ce dna Macovei a părăsit Guvernul României spre a deveni consilier al guvernului macedonean finanțat de guvernul Marii Britanii); d) punerea în discuție a unor proiecte de investiții convenite de guvernele anterioare (ceea ce obiectiv a avut potențialul de a elimina pe unii din vechii parteneri economici spre a face loc unor agenți economici noi pe piața românească), simultan cu ocultarea agenților economici străini susceptibili a fi suspectați de încercarea de a corupe autoritățile române (nici o mare firmă transnațională care a făcut un lobby mai mult sau mai puțin corect pe piața românească nu a făcut obiectul atenției justițiariste a ministrului justiției sau procurorilor din instituțiile speciale create de el, care s-au limitat la a investiga cazuri mărunte de favoritism ori au dat coloratură penală unor decizii interne de oportunitate politică); e) hărțuirea, punerea sub urmărire penală și acuzarea printr-un sistem de „telejustiție” a persoanelor considerate adversari politici ai Președintelui Băsescu.*
- primele măsuri luate de Monica Macovei au fost *anularea independenței procurorilor, prin modificarea legislației în vigoare, astfel încât aceștia să nu mai fie numiți de Președintele României la propunerea Consiliului Superior al Magistraturii, ci la propunerea Ministrului Justiției.* Această măsură, promovată prin Ordonanță de Urgență, pentru a evita dezbaterile parlamentare, **a readus reglementarea legală și, implicit, lupta împotriva corupției la nivelul anului 2000**, adică înainte de începerea negocierilor de aderare a României la UE. România a revenit astfel, din rațiuni ideologice și de politică generală, la un sistem judiciar supus, din punctul de vedere al luptei împotriva corupției, integral executivului. **Independența procurorilor și posibilitatea acestora de a decide independent în dosarele pe care le instrumentează au fost anulate.** Această măsură a fost impusă și cu încălcarea Constituției României, întrucât singura autoritate constituțională care poate să se implice în problemele interne ale justiției este Consiliul Superior al

Magistraturii - garantul independenței justiției (art.133 din Constituția României). Modificările legislative sunt inacceptabile și incompatibile cu principiile de funcționare democratice ale unui stat membru al Uniunii Europene dar au fost prezentate oficialilor europeni ca o victorie politică în lupta cu sistemul politic cronic deficient atipic românesc.

- **Comisia Europeană a dat dovadă de ambiguitate și inconsecvență, acceptând aceste modificări, deși anterior tocmai oficialii europeni susținuseră extinderea prerogativelor Consiliului Superior al Magistraturii și scăderea celor ale Executivului.** Deși în Parlamentul European au fost formulate întrebări prin care s-a cerut Comisiei să dea lămuriri în legătură cu aceste inconsecvențe, nu s-a obținut, încă, nici o clarificare.
- schimbarea modului în care sunt numiți procurorii sau, cu alte cuvinte, **politizarea Parchetului este decizia care stă la baza tuturor nerealizărilor și a tuturor neajunsurilor în lupta împotriva corupției și implicit a conflictului, identificat în mod corect de Raportul Comisiei asupra justiției, între instituțiile statului român implicate în lupta împotriva corupției.** Surprinzător este că experții Comisiei, în Documentul suport care a stat la baza raportului de țară (pagina 12) fac o afirmație aberantă, susținând că menținerea actualului sistem de numire a procurorilor, rămas neschimbat de la ultimul Raport de țară din iunie 2007, (*sistem care încalcă prevederile legislației comunitare, condițiile aquis-ului din Cap 24 JAI și Constituția României n.n.*) este un element pozitiv, iar pentru asigurarea în continuare a stabilității sistemului de luptă anticorupție ar fi bine ca sistemul de numire să rămână neschimbat. O asemenea afirmație dovedește fie o profundă necunoaștere a realității reglementării românești fie o neașteptată rea credință. În orice caz este mai mult decât clar că ea constituie și ecoul evident al campaniei mediatice de dezinformare purtată de președinție și de fostul ministru de justiție Monica Macovei (în acest sens a se vedea conferințele și declarațiile publice al doamnei Macovei făcute în cursul vizitelor „private” făcute la Bruxelles în cursul ultimilor luni).
- O altă măsură promovată de Monica Macovei, în totală contradicție cu prevederile constituționale este **posibilitatea ministrului Justiției de a exercita, din proprie inițiativă, control asupra procurorilor în ceea ce privește modul în care aceștia își îndeplinesc atribuțiile de serviciu.** Practic, reprezentantul executivului - ministrul Justiției - are controlul total asupra carierei și activității profesionale a procurorului, ceea ce echivalează cu exercitarea controlului politic asupra actelor săvârșite de acesta și pe o atare cale asupra actului de justiție. Această prevedere este neconstituțională, în opinia noastră. Potrivit competențelor acestui ministru, autoritatea ministrului Justiției asupra procurorilor este una de ordin tehnico-administrativ. Ea nu poate justifica ingerințe în atribuțiile profesionale ale procurorului, fiindcă, în soluțiile dispuse, procurorul este autonom și se supune doar legii. (art. 66 alin.1 Legea 303/2004). Prin această măsură, s-a putut exercita în primele luni ale guvernării Alianței D.A. o presiune semnificativă asupra conducerilor Parchetului Național Anticorupție și Parchetului General. Lor li se

reproșa că nu „ineficiența” în punerea sub acuzare a unor adversari politici ai Președintelui. (Așa cum astăzi se reproșează, de astă dată Parlamentului României, de către unii experți ai Comisiei Europene, întârzierea în punerea în acuzare și judecarea aproximativ a acelorași persoane. O coincidență care, ignorând prezumția de nevinovăție și independența justiției, nu convinge ci creează suspiciuni.) Există toate motivele spre a se conchide că acest fapt a dus în cele din urmă la demisiile celor două conduceri, sub diferite pretexte.

- În acest context politic ceea ce se numește în mod generic „lupta anti-corupție” reflectă **viziunea asupra societății a ideologiei neo-conservatoare, promovată de așa-numita „societate civilă” din România**, aflată în siajul domnului Traian Băsescu și a sprijinitorilor săi interni și externi. Rolul acestei false „societăți civile” în viața publică constă în a fi cutia de rezonanță a mesajului prezidențial, conferindu-i alibiul unei dorite neutralități și obiectivități politice. Retorica publică a rețelei de ONG-uri sprijinitoare inițial a Alianței D.A., ulterior doar a lui Traian Băsescu, a avut un efect semnificativ asupra atmosferei create în dezbaterile privind stoparea corupției. Astfel, *lupta necesară împotriva fenomenului nociv al corupției a fost deviată, prin ideologizare, de la obiectivul ei, pentru ca apoi să se transforme în cruciadă politică împotriva inamicului ideologic. Așa se explică atât faptul că dintr-un fenomen transpartizan, transpartinic și transnațional, corupția a devenit „caracteristica” unui singur partid – cel de stânga – și a aliaților lui ocazionali (din toate partidele cu excepția celui prezidențial), precum și faptul personalizării acțiunii anti-corupție.*
- Pe acest fond, pe de o parte lupta cu „balaurul” corupției a început a fi descrisă într-o manieră maniheistă, devenind o luptă între „îngeri” (șeful DNA, Daniel Morar, este un „cavaler neînfricat”) și „demoni” (în special parlamentarii care se sustrag oricărei răspunderi) iar pe de altă parte, unitatea de măsură a progresului ei a devenit condamnarea judiciară a unor oameni condamnați deja mediatic. **Principalele consecințe firești ale acestei abordări sunt două: a) cauzele corupției și acțiunea împotriva lor sunt complet ignorate, singura preocupare fiind simptomele corupției; b) nici marii corupți nu sunt căutați, nici marile acte de corupție nu sunt investigate, totul limitându-se la confirmarea forțată a unei concluzii prestabilite cu privire la anumite persoane concrete, „întâmplător” personalități publice critice la adresa Președintelui.**
- **ÎN FAZA ACTUALĂ NIMENI NU POATE AFIRMA CĂ PERSOANELE PUBLICE AFLATE ÎN ATENȚIA „AGENȚILOR PREZIDENȚIALI” SUNT NEVINOVATE DE IMPUTĂRILE CARE LI SE ADUC. NIMENI NU POATE AFIRMA, ÎNSĂ, NICI CĂ ELE AR FI VINOVATE. CEEA CE ESTE CERT ESTE CĂ POLITIZAREA ACȚIUNII ANTI-CORUPȚIE A CONDUS ATÂT LA DECREDIBILIZAREA ORICĂREI ACUZAȚII ÎN LEGĂTURĂ CU CEI PUBLIC VIZAȚI, CÂT ȘI LA OPRIREA ORICĂREI CĂUTĂRI A POTENȚIALILOR VINOVAȚI REALI CARE AU RĂMAS ÎN AFARA ATENȚIEI PUBLICE.**

- **Agitația mai mult decât acțiunea anticorupție din România a avut consecințe și uneori impulsuri externe.** Se analizează foarte puțin semnificațiile și motivațiile internaționale ale discuției despre corupția din România. Pot fi decelate mai multe paliere:
 - i) ***Prin simpla ei caracterizare ca țară afectată de o corupție endemică, România rămâne un membru de mână a doua al Uniunii Europene,*** interesele sale sunt subreprezentate, ca urmare a acestui stigmat iar forța sa de negociere se reduce sub amenințarea activării unei „clauze de salvagardare”;
 - ii) Mai ales în perioada de negociere a aderării României la Uniunea Europeană dar și după aderare, ***lupta împotriva corupției a fost utilizată ca un instrument pentru dobândirea de către companiile străine (în special occidentale și transnaționale) a unor importante avantaje pe piața și în economia românească.*** Nu este întâmplător faptul că în lupta anticorupție se vorbește doar despre politicieni și funcționari români dar lipsește al doilea element, ***corupătorul***, adesea importante companii aflate în statele care acuză corupția românească și aflate în relații apropiate cu guvernele acestora. Marile firme care au avut „succes” în România au avut, adesea, în siajul lor politicieni occidentali. Aceasta este și una din explicațiile pentru care se persistă în confuzia dintre „marii corupți” – în sensul de persoane care dețin sau au ocupat funcții importante – și „marea corupție”, care presupune distorsionarea macroraporturilor între cerere și ofertă pe piața românească sau chiar pe cea europeană ca urmare a transferului ilicit de fonduri publice în patrimoniul private (fie că vorbim de mari contracte fără licitație sau de contracte acordate în condiții preferențiale). Comisia Europeană nu pare a fi preocupată de lipsa unor acte de mare corupție de pe lista de acuzații aduse celor aflați pe lista presupușilor „mari corupți”.
 - iii) În masa firmelor străine venite în România și care au fost dispuse să-și promoveze interesele prin coruperea unor demnitari români nu toți au reușit. De aici se naște suspiciunea că ***unele acuze externe își au originea în „competiția corupătorilor”.*** Cei care au pierdut în această competiție ***pot încerca să își ia revanșa și să revină în joc tocmai atacând corupția românească de care nu au putut beneficia.*** Aceste acuze semnaleză paradoxal că România nu este, în viziunea unor corupători ratați, suficient de coruptă (sic!). În măsura în care un asemenea fenomen nu poate fi exclus, se explică o parte dintre acțiunile externe care în mod irațional și neuzual iau apărarea politizării luptei anticorupție promovată de Președintele Băsescu. Articolul din ziarul britanic *The Economist* prin care se dădeau argumente (de altfel foarte neconvingătoare) pentru menținerea în funcție a șefului DNA, Daniel Morar, un personaj șters și complet necunoscut publicului britanic, nu își găsește explicația decât în acest fel.
 - iv) ***Faptul că forțele politice euro-sceptice (în special cele britanice) sunt cele mai vehemente în critica adusă corupției din România are o explicație geopolitică.*** Prin poziția sa euro-unionistă și euro-integraționistă, România, un stat relativ mare, cu o evoluție economică pozitivă peste media UE, poate influența semnificativ echilibrul de forțe dintre adepții Europei politice și cei ai Europei piață. Faptul că euro-scepticii folosesc argumentul corupției românești spre a cere excluderea românilor din dezbateră cu privire la viitorul UE sau a

demonstra că o UE de tip federal este dorită de corupți întrucât reducerea influenței marilor state occidentale „cinstite” în favoarea instituțiilor comunitare i-ar favoriza înlesnindu-le furtul, trebuie înțeleasă ca expresie a unui joc cu nuanțe geopolitice mai complexe. Direct și indirect el urmărește marginalizarea și lipsirea de influență internațională a unor țări ca România. Stigmatul „corupției noilor membri din est” poate servi la consolidarea noilor veniți ca potențiali concurenți în interiorul UE, precum și ca promotori ai unei UE mai democratice. Atitudinea euroscepticilor față de Tratatul de la Lisabona și eșecul referendumului eșuat din Irlanda, corelat cu retorica radicală la adresa Bulgariei și României, în chestiunea corupției, vin să întărească o atare interpretare.

II. Evaluarea tehnică a principalelor concluzii ale Raportului CE

Concluzie Raport:

1. „Performanța sistemului judiciar este împiedicată de insecuritatea juridică, ce se datorează mai multor factori, inclusiv aplicării neuniforme a legii și recurgerii excesive la ordonanțele de urgență. Este nevoie de timp pentru ca reforma să prindă rădăcini.”

COMENTARII

a) Așa cum am arătat în partea inițială a acestei analize, Guvernul PNL-PD a promovat, cu încălcarea angajamentelor inițiale ale României față de Uniunea Europeană, o serie de modificări legislative ale organizării justiției, care au adus sistemul judiciar în postura de subordonat al executivului. Aceasta s-a făcut exclusiv prin Ordonanțe de Urgență, cu ocolirea sistematică a Parlamentului, dar urmărind să dea satisfacție dorințelor exprimate, de altfel public, de Președintele României. Astfel, asupra coincidenței dintre modificările respective și exigențele prezidențiale nu există nici un dubiu.

Acesta este și motivul pentru care a apărut și s-a dezvoltat un conflict deschis între Parlament și Președinte. Cel din urmă a încercat prin mișcări politice care încalcă în mod evident Constituția României, excluderea Parlamentului din dezbateră pe marginea reformei sistemului judiciar, deși tocmai Parlamentul este cel care a redat, în 2004, independența justiției prin aplicarea principiilor impuse de *aquis*-ul comunitar.

Din Raportul CE se înțelege că recurgera excesivă la Ordonanțe a creat instabilitate legislativă și prin aceasta insecuritate. Observația este exactă. Din păcate Comisia nu se pronunță și la deficiențele democratice ale acestei proceduri. Ceea ce constituie, însă, o omisiune gravă este lipsa oricărei referiri la conținutul acestei legislații fluctuante. Care este relația dintre dezavantajul cert al instabilității legislative și presupusul avantaj al unor schimbări calitative? În tăcerea Comisiei ar trebui conchis că modificările nu erau necesare și că în total ele au făcut mai mult rău decât bine. Altminteri ele nu ar fi fost menționate critic. Totuși, Comisia va trebui să stabilească conformitatea dintre modificările legislative și standardele UE, precum și între modificări și practicile celorlalte state membre.

b) Pe de altă parte, nu se înțelege la ce se poate referi critica privind „aplicarea neuniformă a legii” într-un document referitor la justiție. Dacă o asemenea critică ar fi fost de înțeles în măsura în care s-ar fi referit la aplicarea neuniformă a legii de către

organele administrației de stat, reproșul nu poate fi adus în aceeași termeni justiției. În România jurisprudența nu este izvor de drept. Excepție fac soluțiile Înaltei Curți de Casație și Justiție pronunțate în recursurile în interesul legii, care sunt singurele decizii ce pot obliga instanțele la aplicarea uniformă a legii în situații concrete sub aspect faptic și juridic. De altfel, în Documentul suport care a stat la baza raportului Comisiei Europene (pagina 3), experții evaluatori dovedesc o bună cunoaștere a situației reglementării legale și constituționale, remarcând faptul ca deciziile pronunțate de ICCJ în recursurile în interesul legii sunt singurul element care poate să determine o aplicare unitară a legii¹. Ca atare, **interpretarea și aplicarea neunitară a legii este o demonstrație a faptului că magistrații acționează independent, aceasta fiind o garanție esențială rămasă după subordonarea Parchetului față de executiv în anul 2005 și transformarea acestuia în armă de luptă politică.**

Documentul suport care a stat la baza raportului de monitorizare (pagina 4) face o afirmație foarte gravă, reluată de altfel și în cadrul Raportului propriu-zis, susținând că jurisprudența contradictorie a ICCJ în cazurile concrete ale unor foști demnitari acuzați de corupție este de natură să împiedice apariția unei practici unitare necesare în domeniu. Avem de-a face cu o uriașă confuzie. Nu există nici un caz de înaltă corupție în care ICCJ să se fi pronunțat pe fondul cauzei. ICCJ s-a pronunțat doar asupra unor aspecte concrete de procedură care au pus în discuție îndeplinirea de către Parchet a mai multor acte specifice urmăririi penale fără respectarea legii. Acestea nu au vizat acuzațiile de fond.

CE va trebui să facă distincția între aplicarea unitară a legii și aprecierea situației de fapt în legătură cu care urmează să se pronunțe un procuror. Atunci când un procuror analizează o presupusă faptă de corupție, acesta pleacă de la prezumția de nevinovăție și are grijă să asigure atât respectarea drepturilor și libertăților individuale ale persoanei cercetate cât și garanțiile procesuale esențiale consacrate de jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg și a Curții Europene de la Luxembourg. În aceasta lumină, magistratul analizează situația de fapt și probele disponibile și stabilește validitatea unei măsuri procesuale. Tocmai **faptul că majoritatea absolută a dosarelor de corupție la nivel înalt vizează adversari politici ai președintelui Băsescu iar nu fapte de corupție și sunt instrumentate la comandă, a impus pe de o parte, aplicarea forțată a legii în fiecare caz după „nevoile” speței iar pe de altă parte, invalidarea unor măsuri procesuale luate spre a confirma condamnarea iar nu spre a lămuri fundamentele și justetea ei. Abandonul luptei împotriva corupției prin politizarea ei de către DNA a generat ceea ce pare a fi aplicarea neunitară a legii iar nu deciziile ICCJ care au încercat – și în mare măsură au reușit – să anihileze efectele acestei politizări. Practic ICCJ le-a cerut procurorilor să aplice legea la fel în cazuri identice iar nu să o aplice la fel în cazuri diferite și diferit în situații de fapt similare.**

Oricum, este preocupant faptul că și în acest caz la fel ca în multe altele, Raportul CE nu însoțește afirmațiile cu argumente, probe, exemple concrete care să susțină concluziile.

Concluzie Raport:

2. „În ceea ce privește reforma sistemului judiciar, Consiliului Superior al Magistraturii (CSM), în calitate de garant al independenței sistemului judiciar, i-au fost alocate

¹ Sunt remarcate progresele realizate în perioada iunie 2007 – iunie 2008, când au fost formulate 83 de recursuri în interesul legii, din care 60 au fost admise, 4 respinse, iar 19 se află în procedura de judecată.

resursele umane și financiare care să îi permită să își asume responsabilitățile esențiale în cadrul reformei sistemului judiciar, inclusiv să ofere consiliere și să ia măsuri în ceea ce privește problemele legate de resursele umane.”

Documentul suport care a stat la baza raportului de monitorizare (pagina 7) arată, de asemenea, că CSM, în ciuda rolului său cheie de a promova transparența și eficiența activității judiciare, totuși nu și-a asumat în întregime responsabilitatea pentru reforma justiției.

COMENTARII

În fapt, realitatea diferă semnificativ de concluzia Raportului și a Documentului suport, întrucât prin modificări succesive ulterioare datei de 1 ianuarie 2005, Consiliul Superior al Magistraturii nu i s-au pus la dispoziție instrumentele necesare conducerii libere și independente a justiției. Prin aceste modificări legislative a fost încălcat și principiul fundamental al separației puterilor în stat ca urmare a subordonării funcționale și financiare a justiției față de guvern.

Astfel, atribuirea către CSM a calității de ordonator principal de credite pentru puterea judecătorească (instanțe judecătorești) a fost legiferată începând abia cu 1 ianuarie 2008. În urma unei „schimbări de optică”, în anul 2007, transferul atribuțiilor cu privire la preluarea gestionării bugetului instanțelor de către Înalta Curte de Casație și Justiție s-a amânat până la 1 ianuarie 2009.

Mai mult, o serie de modificări ale Legii 303/2004 privind statutul magistraților și Legii 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii au fost de natură să anuleze independența justiției consacrată la sfârșitul anului 2004 și să transforme lupta împotriva corupției dintr-un instrument pentru reformarea societății românești într-o armă politică pentru eliminarea adversarilor politici.

Modificări ale Legii 303/2004 privind statutul magistraților

1. Abrogarea al. 1 al art. 8, potrivit căruia „magistrații nu se subordonează scopurilor și doctrinelor politice” **deschide calea subordonării procurorilor scopurilor și doctrinelor politice. Această prevedere este împotriva cerințelor elementare de independență și a Cartei Europene a Judecătorilor.**

2. Abrogarea alin 2 al art. 9, potrivit căreia magistraților nu le este permis să comenteze sau să justifice în presă ori în emisiuni audiovizuale, hotărârile sau soluțiile pe care le-au pronunțat, **deschide drumul atitudinilor publice partinice, de orice fel, ale magistraților.**

3. Prin abrogarea art.41 se limitează, la un simplu aviz consultativ, capacitatea Consiliului Superior al Magistraturii de a decide în legătură cu întreaga carieră profesională, inclusiv promovarea, în ceea ce-i privește pe magistrați. Această responsabilitate a fost preluată, în anul 2004, de către Consiliul Superior al Magistraturii de la Ministrul Justiției și reprezintă o garanție importantă privind independența puterii judecătorești. Prin aceasta se încalcă prevederile art. 125, alin. (2) din Constituție, în care se menționează că **propunerile de numire precum și promovarea, transferarea și sancționarea judecătorilor sunt de competența Consiliului Superior al Magistraturii.**

4. Introducerea articolului 48¹, alin. 1. „Numirea în funcțiile de Procuror General al Parchetului care funcționează pe lângă Curtea de Apel, prim procuror al parchetului județean, prim procuror al parchetului județean specializat sau prim procuror al

*parchetului local și adjuncții acestora, se face numai prin concurs organizat, de Consiliul Superior al Magistraturii, prin Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție”, alin. 5 „Comisia de examinare este numită de Procurorul General al României...” și alin. 7 „Procurorul General al României validează rezultatul concursului și propune Președintelui României numirea procurorilor în funcțiile de conducere” **încalcă prevederile art.134, alin (1) din Constituția României care prevăd „Consiliul Superior al Magistraturii propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și a procurorilor, cu excepția celor stagiați, în condițiile legii.”***

5. Modificarea articolului 53 reprezintă cea mai clară dovadă a faptului că se reintroduce dreptul factorului politic, reprezentat prin Ministrului Justiției, de a decide cu privire la numirea sau schimbarea conducătorilor Parchetului General și ai Parchetului Național Anticorupție până la nivel de șefi de secție. Se încalcă în acest fel cea mai importantă obligație asumată de România în negocierile cu UE în acest domeniu și se încalcă prevederile art.134, alin.(1) din Constituție potrivit cărora numai Consiliul Superior al Magistraturii poate propune Președintelui României numirea în funcție a judecătorilor și procurorilor. Se creează astfel posibilitatea imixtiunii influențelor politice, prin intermediul Ministrului Justiției reprezentant al Guvernului, în activitatea procurorilor.

Modificări ale Legii 317/2004 privind Consiliul Superior al Magistraturii

1. Prin eliminarea sintagmei potrivit căruia CSM este „reprezentant al autorității judecătorești”, din articolul 1, alin 1, se încalcă prevederile art.1, alin.(4), art.125, alin.(2), art. 134, alin.(1), (2) și (4) din Constituția României și se încearcă preluarea atribuțiilor Consiliului Superior al Magistraturii de către ministrul Justiției și imixtiunea politicului în autoritatea judecătorească, ministrul Justiției devenind reprezentant al autorității judecătorești.

*2. Prin eliminarea articolului 3 potrivit căruia “Prin exercitarea atribuțiilor sale, Consiliul Superior al Magistraturii asigură funcționarea eficientă a sistemului judiciar și respectarea legii în desfășurarea carierei profesionale a magistraților”, se desființează atribuția de bază a activității Consiliului Superior al Magistraturii, privind funcționarea eficientă a sistemului judiciar și respectarea legii în desfășurarea carierei profesionale a magistraților și se încalcă prevederile art.125 alin. (2), art.133, alin.(1) și 134, alin.(1), din Constituția României. **Consecința o reprezintă lipsa de independență a Consiliului Superior al Magistraturii și în final a justiției.***

3. Prin introducerea alin 5¹, al art. 39, „Consiliul Superior al Magistraturii elaborează, anual, un raport privind activitatea proprie, pe care îl prezintă Camerelor reunite ale Parlamentului României până la data de 15 februarie a anului următor” se încalcă prevederile art.1, alin.(4) din Constituție care prevăd că „Statul se organizează potrivit principiului separației și echilibrului puterilor – legislativă, executivă și judecătorească – în cadrul democrației constituționale”, se încalcă prevederile art.124, alin.(3) din Constituție care prevăd că „Judecătorii sunt independenți și se supun numai legii”, prevederile art.133, alin.(1) din Constituție care prevăd că „Consiliul Superior al Magistraturii este garantul independenței justiției” și prevederile art.1, alin.(5) din Constituție care prevăd că „În România, respectarea Constituției, a supremației sale și a legilor este obligatorie”.

Astfel, concluzia Raportului potrivit căreia *„Deși rolul CSM este bine stabilit, acesta nu și-a îndeplinit încă în totalitate mandatul în mod consecvent, în special în ceea ce privește anchetele proactive în cazurile disciplinare”* nu este în întregime corectă. În condițiile restrângerii puterilor sale prin transferarea lor către executiv, CSM nu avea ce face mai mult. De asemenea, **distribuirea complicată și complexă a atribuțiilor între executiv și CSM a creat confuzii care fac tocmai fac ca rolul CSM să nu fie clar stabilit.**

O serie de progrese au fost realizate de către CSM prin forțe proprii. Guvernul a avut grijă, însă, prin Ordonanțe de Urgență, să taie posibilitățile reale ale CSM, care nu mai este singurul garant constituțional al independenței justiției, de a organiza în mod real o justiție transparentă și independentă față de intervențiile nejustificate ale executivului și celor care au atribuții efective în numirea procurorilor anticorupție. **Rolul CSM în numirea și promovarea procurorilor se reduce la un aviz cu valoare consultativă.**

Modificările legislative enumerate mai sus au redus substanțial puterile CSM și au crescut influența Guvernului și a Președinției în justiție, anulând integral independența procurorilor.

Concluzie Raport:

3. „În ciuda progreselor satisfăcătoare în ceea ce privește etapa de anchetare, România poate prezenta puține rezultate tangibile referitor la combaterea corupției la nivel înalt”.

[...]” Nu s-a înregistrat nici un progres real în zece cazuri cheie în care sunt implicați foști miniștri. Acest lucru se datorează, pe de o parte, faptului că Parlamentul a blocat urmărirea penală, iar pe de altă parte respingerii cazurilor de către Înalta Curte de Casație și Justiție, care a invalidat deciziile anterioare. Incapacitatea de a avansa în aceste cazuri compromite eforturile pozitive întreprinse în etapa premergătoare procesului.”

[...]” deși procuratura este extrem de hotărâtă în etapa premergătoare procesului să obțină rezultate tangibile, nu se dă dovada de aceeași hotărâre pe parcursul procedurii judiciare.”

[...]” Politizarea cazurilor de corupție de către Parlamentul României și incapacitatea sistemului judiciar de a pronunța sentințe în cazurile de corupție la nivel înalt au diminuat percepția opiniei publice asupra respectării statului de drept.”

[...]” Numai condamnările ferme și disuasive în cazurile la nivel înalt vor demonstra în mod convingător că sistemul funcționează. Structurile existente ar trebui să îi permită României să obțină rezultate reale în combaterea corupției.”

COMENTARIU:

a) Primul aspect grav pe care îl remarcam în concluziile experților Comisiei este evidențierea „realizărilor” Parchetului și critica unor instituții fundamentale pentru democrație, cum sunt Parlamentul, Consiliul Superior al Magistraturii sau Înalta Curte de Casație și Justiție. Totuși, **România este membră a Uniunii Europene și în nici un caz un stat polițienesc și nici o nouă „republică a procurorilor”.** **Preferința neargumentată cu fapte concrete a CE pentru procurorii numiți de executiv față de Parlamentul ales de cetățeni este cel puțin bizară în ordinea democrată și ea nu poate rămâne nesancționată.**

b) Două afirmații fundamentale inexacte trezesc deopotrivă suspiciuni de incompetență și de rea credință.

i. Astfel afirmația potrivit căreia „*Parlamentul a blocat urmărirea penală*” este inexactă atâta vreme cât urmărirea penală parlamentarilor care se bucură de imunitate în aceleași condiții cu toți parlamentarii europeni, începe doar în baza deciziei Parlamentului. În consecință Parlamentul nu avea cum opri o procedură pe care el însuși era chemat să o declanșeze. Dacă urmărirea unor parlamentari ar fi început fără acordul Parlamentului înseamnă că acest act a fost ilegal.

În măsura în care a fost vorba despre urmărirea unor persoane care nu au fost parlamentari, Parlamentul nu avea nici o posibilitate să o oprească și nici nu a făcut-o.

În fine, atributul Parlamentului de a autoriza ridicarea imunității și a declanșa astfel procedura de urmărire penală a membrilor săi naște dreptul legislativului de a proceda în oricare dintre sensuri, respectiv în sensul ridicării sau neridicării imunității. Această procedură este stabilită prin Constituție și este cunoscută în toate țările UE. Nu există nici un motiv ca reguli acceptate în toată UE să fie criticate în România.

Exercitându-și drepturile Parlamentul nu abuzează. Aceste drepturi ca și imunitatea parlamentară nu sunt un privilegiu stabilit în favoarea parlamentarilor ci un drept al cetățenilor care vor să știe că aleșii lor își pot exercita mandatul pe care li l-au încredințat, liberi de presiuni și hărțuiri. De aceea parlamentarii nici nu pot renunța la imunitate decât prin demisie.

Spre a decide asupra ridicării imunității, Parlamentul nu judecă fondul cauzei ci stabilește oportunitatea începerii procedurii în funcție de verosimilitatea și gravitatea faptelor penale pe care parlamentarii în cauză se pare cu un grad de probabilitate consistent că le-au comis. Ca instituție esențialmente politică, Parlamentul va lua decizia asumându-și răspunderea politică în fața electoratului; singurul care îl poate critica și sancționa. Este adevărat că în acest fel unii vinovați ar putea scăpa. Nici un nevinovat nu va fi însă hărțuit. Este adevărat că sistemul acesta, deși profund democratic, este imperfect. Nimeni nu a pretins însă că democrația este perfectă. Ea este, totuși, cel mai bun sistem de organizare a societății. Alternativa este revenirea la dictatură.

ii. O a doua afirmație pune lipsa progresului pe seama „*respingerii cazurilor de către ICCJ*”. Așa cum s-a arătat, nici un caz nu a ajuns, însă, a fi judecat de ICCJ, spre a fi admis sau respins. Nici nu putea ajunge dacă urmărirea nici nu a început, cum afirmă CE. Așadar, nici Parlamentul și nici ICCJ nu au absolvit de vină pe nimeni. Ceea ce s-a întâmplat în unele cazuri este că instanțele judecătorești au invalidat acte procedurale făcute de Parchet cu încălcarea legii. Un vechi adagiu juridic spune că *Res judicata pro veritate habetur* (Lucrul judecat ține loc de adevăr). Aceasta înseamnă că hotărârile judecătorești definitive nu pot fi puse în discuție și cenzurate de nimeni. CE pare dispusă nu numai să încalce acest principiu dar să și ceară factorilor politici români să o facă.

Documentul suport care a stat la baza raportului de țară (pagina 11) lansează o afirmație falsă, care distorsionează în întregime realitatea luptei anticorupție din România: „Deși numărul și caracteristicile noilor investigații inițiate de către DNA arată o tendință clară a promovării unor acțiuni nepartinitorie politic în privința marii corupții, totuși tribunalele nu au pronunțat nici o soluție în cea mai mare parte a cazurilor.”

c) Cazurile cheie la care face referire raportul (17 cazuri considerate de mare corupție instrumentate de către DNA) implică foști și actuali miniștri, membri ai PSD, PNL, PC și UDMR. ***În ciuda prezumției de nevinovăție CE consideră că aceștia sunt vinovați și că succesul luptei împotriva corupției este egal cu succesul luptei împotriva lor măsurat***

prin numărul sentințelor și anilor de condamnare prin care vinovăția antestabilă va fi confirmată oficial. O asemenea abordare este inacceptabilă; cel puțin până când CE aduce probele pe care se bazează convingerea sa că acuzații sunt și vinovați.

Este adevărat că lupta împotriva corupției nu poate fi considerată un succes atâta timp cât marii corupți nu sunt scoși la lumină. Sub acest aspect eșecul trebuie constatat.

Motivele eșecului luptei împotriva corupției trebuie căutate, însă, tocmai în graba acuzării adversarilor președintelui Băsescu de către procurori aparținând unei instituții aservite lui. Obiectivul real al DNA nu este de a realiza anchete reale, ci campanii mediatice, încălcând principiile din Mecanismul de Cooperare, urmărind în fapt nu finalizarea unor dosare sau anchete care trenează de ani de zile, ci distrugerea imaginii publice a adversarilor președintelui Băsescu și ai Partidului Democrat-Liberal, formațiunea prezidențială. Analiza modului în care s-au desfășurat anchetele penale ale Parchetului și DNA în cazurile demnitarilor susține concluzia că avem de a face cu mecanismul telejustiției: scurgerile sistematice de informații de la procurori către mass-media, organizarea unor cercetări cu invitarea presei în momentul în care demnitarii se prezintă la audieri, percheziții transmise în direct la televizor (cazul Adrian Năstase) sau chiar furnizarea unor înregistrări ale unui potențial flagrant (cazul Decebal Traian Remeș) către postul public de televiziune ș.a.

d) Documentul suport care a stat la baza raportului Comisiei Europene (pagina 11) arată că DNA instrumentează 17 dosare de înaltă corupție, reproșând în același timp că trei dintre acestea, care se refera la foști miniștrii au fost returnate procurorilor de către ICCJ în vederea refacerii urmăririi penale, fie în baza unor decizii ale Curții Constituționale, fie pentru motive de procedură care atrăgeau nulitatea întregii urmăririi penale.

Experții Comisiei cunosc faptele dar nu le înțeleg sensul. Dacă ICCJ aplică o decizie a Curții Constituționale sau returnează un dosar pentru motivul nulității absolute a urmăririi penale, în orice stat de drept aceasta arată că există probleme cu procurorii care sunt incapabili să conducă o anchetă penală cu respectarea integrală a drepturilor omului, a garanțiilor procesuale și cu respectarea ordinii publice și Constituției. În locul acuzelor la adresa ICCJ și a laudelor la adresa procurorilor, ar trebui pusă în discuție răspunderea profesională și patrimonială a procurorilor pentru consumul nejustificat al resurselor bugetare în conducerea unor anchete desfășurate de magistrați.

În lipsa oricărui argument concret care să conducă la concluzia că justiția sa înșelat și avem de a face cu erori judiciare, nu poate să nu treacă neobservată premisa de la care pleacă experții Comisiei Europene: aceea că rolul justiției este de a condamna. În acest sens, oficialii europeni anulează orice prezumție de nevinovăție și consideră că trebuie să existe condamnări cu orice preț. Vorbim în acest caz de subiectivitate, chiar de antepuneri și de imixțiuni ce aduc atingere independenței justiției. ***Deși condamnă politizarea, prin concluziile sale CE exercită presiuni politice asupra unor judecători cărora li se poate reproșa orice dar numai obediența față de deținătorii puterii politice, nu. Deși reclamă lipsa de independență a justiției, CE pare deranjată tocmai de independența judecătorilor.***

c) Contrar concluziilor experților Comisiei, trebuie să arătăm, în mod concret, cu exemple, evoluția în cele mai spectaculoase cazuri de înaltă corupție de după ianuarie 2005:

Cazul Dinu Patriciu. Omul de afaceri Dinu Patriciu, fruntaș liberal, cunoscut ca adversar redutabil al președintelui Traian Băsescu (fiind împotriva cooperării dintre PNL și PD precum și a ideii, vehiculate la un moment dat, a formării unui megapartid prezidențial prin fuziunea dintre PNL și PD), a fost prima țintă importantă a Parchetului General. În dosarele concepute împotriva acestuia procurorii au formulat o serie de acuzații neclare, privind privatizarea Rompetrol (unul dintre cei mai importanți contribuabili romani după privatizarea acestuia, între timp vândută companiei KazMunaiGaz din Kazakhstan) și preluarea unor creanțe ale statului roman asupra Libiei, totul reducându-se la solicitări repetate ale Ministerului Public de arestare a omului de afaceri, cereri soldate cu eșecuri răsunătoare în fața instanțelor, care au considerat motivele și probatoriile administrate în cauză ca fiind absolut insuficiente și neconcludente. Este foarte greu de susținut că două instanțe (Tribunalul București și Curtea de Apel București) s-ar fi temut să accepte arestarea omului de afaceri dacă acesta era vinovat. După circuitul încercării de arestare, de mai bine de trei ani, dosarul trenează la Parchet, nefiind înaintat instanțelor de judecată din lipsa propriu-zisă a unor acuzații serioase ca și a probelor care să le susțină. Mai mult, după eșecul Parchetului de arestare a lui Dinu Patriciu, acesta a reușit să câștige un proces împotriva Serviciului Român de Informații, care a realizat ascultarea ilegală a convorbirilor omului de afaceri și a companiei sale.

Cazul Corneliu Iacubov. Omul de afaceri Corneliu Iacubov, subiect al retoricii de campanie electorală a lui Traian Băsescu și fost membru marcant al PSD, a fost arestat la cererea Parchetului de pe lângă ICCJ pentru trei luni, ulterior eliberat, iar acuzațiile formulate împotriva sa, de corupție și alte infracțiuni economice, au fost judecate iar acuzatul a fost achitat de Tribunalul București. În prezent, Corneliu Iacubov a formulat deja plângere împotriva statului român la Curtea Europeană a Drepturilor Omului de la Strasbourg, cerând despăgubiri pentru perioada de trei luni de încarcerare ilegală.

Cazul „spionaj și înaltă trădare”. În contextul luptei politice declanșată după 2005 între aliații la guvernare (PNL și PD), când fostul ministru al Economiei (Codruț Șereș, din partea Partidului Conservator) în primul guvern Tăriceanu a făcut publice intervențiile privind vânzările preferențiale de energie, în care erau implicate grupurile de interese economice apropiate lui Traian Băsescu, Parchetul de pe lângă ICCJ, ca un veritabil instrument politic prezidențial, a inventat un dosar privind spionajul făcut de ministrul Șereș și ministrul Zsolt Nagy (ex-ministrul Comunicațiilor din partea UDMR) în favoarea unor puteri străine, dosar în care au fost implicați și consultanți ai unor reputeate bănci de investiții și alți înalți funcționari ministeriali. După ce miniștrii au fost demiși, anchetați, supuși unei campanii mediatice de denigrare fără precedent, la sfârșitul lunii iulie 2008 (după publicarea de către Comisie a Raportului de monitorizare), procurorul de caz din DNA a pronunțat neînceperea urmăririi penale pentru infracțiunea de luare de mită, rămânând însă cea de spionaj, în cercetarea Parchetului General. Din nou, ca un veritabil instrument politic, procurorul ierarhic superior din DNA, după câteva zile, în care presa a vorbit de eșecul luptei împotriva corupției, a infirmat soluția neînceperii urmăririi penale, ordonând continuarea cercetărilor pentru luare de mită.

Cazul Teodor Atanasiu. Fostul ministru al Apărării Naționale reprezintă un caz-școală în privința utilizării de către Traian Băsescu a procurorilor pentru eliminarea adversarilor

politici. Teodor Atanasiu a susținut inițiativa guvernului Tăriceanu de a iniția procedurile pentru retragerea trupelor românești din Irak. Imediat, consilierul prezidențial Adriana Saftoiu face o plângere la Parchet prin care îl acuză pe ministru de „săvârșirea infracțiunilor de comunicare de informații false, abuz în serviciu contra intereselor persoanelor și abuz în serviciu contra intereselor publice”. În consecință se întocmește un dosar de către Parchetul General. Prin Decret prezidențial, întrucât potrivit Constituției ministrii se suspendă din funcție pe perioada cât de află sub cercetare penală, ministrul a fost suspendat pe perioada anchetei preliminare. După ce ancheta se termină cu concluzia că nu se justifică declanșarea urmăririi penale și în ciuda acestei concluzii, Președintele Traian Băsescu nu revocă suspendarea. Astfel, după expirarea termenului legal pentru păstrarea mandatului unui membru al guvernului în imposibilitate de a-și îndeplini misiunea, ministrul este considerat demis. Ulterior a fost implicat în alte dosare penale.

Cazul Tudor Chiuariu. În cazul fostului ministru PNL al Justiției, Tudor Chiuariu, lucrurile s-au desfășurat pe același model: a intrat în conflict cu Traian Băsescu deoarece a dorit revocarea procurorului șef Doru Țuluș, pe motivul ineficienței DNA. Președintele României a refuzat cererea ministrului Justiției și imediat DNA a început urmărirea penală împotriva ministrului. Acesta a fost suspendat din funcție, ulterior Tudor Chiuariu și-a înaintat demisia, pentru a evita demiterea. Cercetarea penală în cazul fostului ministru al Justiției nu a ajuns în fața judecătorilor, dosarul trenând. „Actul de corupție” de care este acuzat se referă la un „abuz în serviciu” constând în decizii care țin de domeniul oportunității politice. Din nefericire codul penal român continuă să incrimineze această faptă ale cărei elemente constitutive sunt atât de vagi încât permit oricând acuzarea oricui pentru o decizie neconvenabilă.

Cazul Adrian Năstase. Fostul prim-ministru al României și contracandidat al Președintelui Băsescu în lupta pentru fotoliul prezidențial a fost ținta preferată a procurorilor DNA, la ordinele președintelui Băsescu. Astfel, politicianului Adrian Năstase i-au fost „fabricate” dosare care, prin simpla lor formulare, arată diletantismul procurorilor și vendeta politică aflată în spatele acestora. Într-unul din aceste dosare Adrian Năstase este acuzat că a primit mită geamuri termopane; în alt dosar că ar fi primit mită pentru menținerea într-o poziție de funcționar public a lui Ioan Melinescu, la Oficiul pentru Spălarea Banilor etc. O întrebare firească se ridică: un om politic care a avut posibilități constituționale și legale foarte largi timp de 4 ani, care s-a aflat în fruntea unui guvern care a realizat privatizări uriașe pentru România (Sidex, Petrom, de exemplu), care a avut acces la toate pârgurile economice ale țării și putea fi deci corupt în multe alte situații și în multe feluri, este acuzat că a primit mită geamurile casei? Ridicolul acuzațiilor DNA este firesc să fie primit cu reticență. Ori aceasta epuizează faptele imputabile și atunci avem „mari corupți” fără fapte de mare corupție, ori există și alte fapte imputabile (se pare cunoscute de experții CE de vreme ce își formulează Raportul în termenii citați) dar ele nu sunt scoase la lumină din motive neelucidate.

„Cazul Flota” și „Casa din Mihăileanu”. În timp ce adversarii politici ai lui Traian Băsescu au făcut obiectul unor ample campanii de hărțuire de către procurori, sprijiniți de mass-media proprezidențiale, aceiași procurori au realizat toate eforturile pentru inocentarea actualului șef al statului. Mai întâi, Daniel Morar, a inventat pentru Traian

Băsescu o supra-imunitate, hotărând că șeful statului nu poate face obiectul unor anchete penale în timpul mandatului, deși Constituția consacră pentru Președintele Republicii același tip de imunitate ca și aceea a parlamentarilor. Ulterior, în cazul auto-acordării unei case din patrimoniul public de către Traian Băsescu, în calitate de Primar General al Bucureștilor, încălcând normele legale în vigoare, procurorii au dat rapid o decizie de neîncepere a urmăririi penale. În „cazul Flota”, legat de vânzarea presupus oneroasă a aproape 300 de vase, procurorii au comandat o nouă expertiză, potrivit căreia nu există pierderi în cazul privatizării flotei românești, deși o expertiză din anul 1999 indica pagube de peste 300 milioane USD. Astfel, Daniel Morar anunța triumfal în februarie 2008, după zece ani de investigații, cu dosarul Flota este închis, dându-se neîncepere a urmăririi penale pentru toți acuzații. În acest fel Traian Băsescu și-a albit propriul trecut, cu ajutorul procurorilor.

Raportul CE nu pare a fi preocupat nici de faptul că lista acuzaților nu cuprinde decât persoane dintr-o anumită parte a eșichierului politic, excluzându-l pe șeful statului și pe prietenii săi politici, nici de împrejurarea că după 2005, adică în timpul mandatului actualului Președinte, numărul procurorilor numiți de acesta depășește cu mult numărul procurorilor numiți în perioade corespunzătoare anterioare.

d) Descrierea cazurilor de anticorupție eșuată poate continua. Ceea ce apare cu claritate este că așa-zile cazuri de mare corupție făcute publice până acum în România, nu sunt sprijinite de susțineri juridice serioase și nici de probe care să demonstreze bănuielile. Sunt dosare fabricate de către procurori la ordinul politic al președintelui Băsescu sau al fostului ministru al Justiției, Monica Macovei. **Este normal, în aceste condiții, ca aceste dosare să nu fie acceptate de judecători, care au păstrat totuși o independență mai mare decât procurorii.**

În acest context, trebuie subliniat faptul că anchetarea foștilor miniștri parlamentari numai cu avizul Parlamentului României a fost stabilită de către Curtea Constituțională prin decizie irevocabilă și reprezintă interpretarea oficială a Constituției României. Parlamentul, în situația solicitării de către Parchetul General sau DNA a avizului pentru începerea urmăririi penale a unui fost ministru parlamentar, are dreptul și obligația de a studia motivele pentru care se solicită acest aviz. Este normal, în fața marilor erori ale procurorilor, care au dus la discreditarea publică a unor persoane, ulterior declarate a fi nevinovate, ca Parlamentul să analizeze cu atenție dacă nu cumva solicitarea este neresonantă și servește astfel pentru o campanie politică denigratoare. În fapt, regula imunității parlamentare reflectă principiul separațiunii și echilibrului puterilor. Guvernul nu trebuie să aibă posibilitatea de a hărțui opoziția sub cuvânt că luptă împotriva corupției. Puterea judecătorească nu trebuie să decidă singură când este vorba despre reprezentanții altei puteri. Ea trebuie să fie, însă, autonomă în raport cu ele, ceea ce ar trebui să excludă politizarea prin numirea procurorilor de către executiv. Cât îi privește pe parlamentari, în mod normal, majoritatea va evita să abuzeze de dreptul de a ridica imunitatea întrucât știe că îi va veni rândul la același tratament când va ajunge în opoziție iar opoziția va evita subiectivisme scandaloase întrucât transparența procedurii, specifică Parlamentului, o expune judecății publice și apoi sancțiunii electorale.

e) În sistemul de reglementare actual, trebuie subliniat că DNA nu solicită Parlamentului un aviz pentru trimiterea în judecată a unui dosar finalizat, ci solicită doar avizul pentru începerea urmăririi penale, faza de cercetare și administrare de probe în fața procurorilor. Întrucât în România, prin refuzul politic calculat al fostului ministru al justiției Monica Macovei de a promova un nou Cod de Procedură Penală, sistemul judiciar funcționează încă după Codul de Procedura Penală din 1965, care nu fixează un termen pentru finalizarea urmăririi penale. Dacă Parlamentul acordă aviz de urmărire penală în cazul unui demnitar, se va putea vedea că această urmărire va ține până la alegerile viitoare, fără a se finaliza și trimite vreun dosar în instanță, pentru a da posibilitatea celor urmăriți să-și demonstreze nevinovăția, în schimb făcându-se un serviciu mediatic uriaș președintelui Băsescu, în lupta sa pentru cucerirea unui nou mandat de președinte al României. În acest context, solicitările DNA și Parchetului General adresate Parlamentului României pentru acordarea avizului în ce-l privește pe Adrian Năstase în special, capătă o noua conotație, în condițiile în care acesta și-a manifestat intenția de a participa la viitoarele alegerile prezidențiale. Distrugerea imaginii publice a acestuia este importantă pentru Traian Băsescu, iar acesta se folosește în lupta politică de procurori. Cifrele vorbesc de la sine. Este quasi-anormală deschiderea a mai mult de 20 de dosare pe numele lui Adrian Năstase, dosare succesiv închise pentru lipsa de probe ori pentru că fapta nu exista în sensul Codului Penal.

f) Ideea exprimată în Raportul de monitorizare conform căreia numai condamnările ferme în marile cazuri de corupție ar fi de natură să demonstreze hotărârea României de a lupta împotriva corupției, fără nuanțările necesare, este greșită.

- În primul rând trebuie constatat că faptele de corupție există cu adevărat spre a spune că trebuie să existe condamnări. Este de principiu faptul că în dreptul penal urmărirea începe *in rem* și se termină *in personam*. Cu alte cuvinte mai întâi trebuie stabilită existența crimei și apoi identificat criminalul. CE nu a furnizat, însă, nici un fel de dovezi sau informații în legătură cu faptele de corupție concrete care o preocupă. Există serioase temeiuri să se creadă că, de fapt, CE păstrează tăcerea asupra faptelor întrucât ele implică persoane importante din alte țări membre ale UE și pe care înțelege să le protejeze. Până când nu vor fi furnizate informații relevante în legătură cu acele persoane lupta împotriva presupusei corupții din România nu va fi decât o farsă. Până atunci corupția românească rămâne de domeniul imaginarului și servește unor scopuri politice interne sau externe.
- Cât privește fazele inițiale ale procedurii expertii Uniunii Europene nu pot cere Parlamentului României sau instanțelor judecătorești să se transforme în simpli agenți de autentificare a acuzelor pronunțate de procurori și de executanți ai acțiunilor dictate de procurori.
- **Absolutizarea criteriilor cantitative în lupta cu corupția face ca esența sistemului de justiție să devină aceea de a găsi vinovați și nu de a face dreptate. O asemenea abordare este periculoasă pentru însuși sistemul democratic.** Nimeni nu se poate pronunța, de principiu, cu privire la vinovăția unor persoane. Constituția României, ca toate constituțiile statelor Uniunii Europene, enumeră printre principiile sale de bază și prezumția de nevinovăție. Stabilirea vinovăției și aplicarea unei sancțiuni penale prin condamnarea de către o instanță judecătorească nu se poate face decât în temeiul unui proces în care să se asigure respectarea

tuturor drepturilor fundamentale ale omului și tuturor garanțiilor procesuale firești în procedura judiciară într-un stat democratic. **Importantă nu este condamnarea ci convingerea tuturor că nici un vinovat nu poate scăpa de ea.**

Acesta este, poate, singurul câștig – nesemnal în Raportul CE – al agitației ritualiste anticorupție din ultimii ani: toți au ajuns să se teamă că ar putea ajunge să fie acuzați și pedepsiți pentru a fi corupți, fără să se știe când, unde și de ce! Un asemenea sentiment de insecuritate mărește prudența celor tentați să comită acte de corupție. Așa s-ar putea explica fie reducerea corupției, fie sofisticarea actelor ei, fie amândouă.

g) Decredibilizarea luptei împotriva corupției în fața opiniei publice nu are drept cauză nepronunțarea unor sentințe de către magistrați în marile cazuri de corupție, întrucât aceste cazuri fabricate, în 90% din situații, nu au ajuns în fața magistraților pentru a se pronunța vreo soluție. Scăderea încrederii are drept cauză principală insistența executivului și a președintelui țării de a crea dosare adversarilor politici, dosare care nu rezistă nici măcar la analiza unor procurori obedienți. Lipsa de încredere se datorează faptului că sunt anchetați doar adversari ai președintelui Băsescu și ai PD-L, în timp ce grupurile de interese economice din jurul președintelui (mass-media vorbește despre afacerile protejate de către Traian Băsescu pentru Costel Cășuneanu, Dumitru Bucșaru, Dumitru Becșenescu, Elena Udrea – Dorin Cocoș), au făcut averi fabuloase din contracte oneroase cu statul iar DNA nu a deschis nici un fel de dosar împotriva lor. Aceasta deși există numeroase plângeri și sesizări ale mass-media.

Decredibilizarea este legată de faptul că fostul ministru de Interne, Vasile Blaga (secretar general al PD-L și un apropiat al președintelui Băsescu), pretinde în declarația de avere că ar fi luat un împrumut de 800.000 Euro de la un controversat om de afaceri și politician al UDMR, pentru a justifica astfel creșterea inexplicabilă a averii imobiliare pe perioada mandatului. Nici în acest caz DNA nu a făcut nimic. Prezentarea acestor situații poate continua, dar concluzia este aceeași: **lipsa rezultatelor concrete în lupta împotriva marii corupții se datorează exclusiv politizării acesteia.**

Concluzie Raport:

4. România a făcut progrese și în ceea ce privește funcționarea Agenției Naționale de Integritate. [...] este prea devreme pentru a evalua dacă mandatul legal al ANI este suficient de robust. Rolul de supervisor al Consiliului Național de Integritate poate fi evaluat numai pe baza rezultatelor viitoare.

COMENTARII

România a adoptat integral legislația necesară funcționării Agenției Naționale de Integritate, care a și început să funcționeze și a și aplicat de altfel 68 de amenzi contravenționale. Trebuie totuși subliniat ca Agenția Națională de Integritate este un organism care face doar cercetări cu privire la circulația și creșterea averii demnitarilor pe timpul mandatului politic sau administrativ, neavând atribuții cu privire la modul de dobândire a averii nici înainte de începerea mandatului și nici după expirarea acestuia.

De asemenea, trebuie subliniat că, exceptând o serie de amenzi contravenționale pentru încălcarea unor norme de procedură referitoare la depunerea sau actualizarea declarațiilor de avere, ANI nu are rolul de a aplica sancțiuni, ci doar de a face cercetări, iar în ipoteza în care constată anumite lucruri de natură a avea o conotație penală, poate sesiza

parchetul sau instanțele judecătorești. Rezultatele propriu-zise ale ANI vor trebui apreciate în viitor, în contextul mai larg al funcționării unui întreg sistem de supraveghere a onestității persoanelor care fac obiectul acestei legi. Este, însă, esențial de observat că legiuitorul a extins mult prea mult sfera persoanelor care pot face obiectul cercetărilor întreprinse de ANI. De aceea, este de așteptat ca pe viitor Agenția să fie blocată de numărul prea mare de atribuții.

Mai presus de toate se impune a fi remarcat faptul că ANI este o instituție fără paralelă în celelalte țări ale UE. De aceea există îndreptățite temeri că rolul său în lupta împotriva corupției va fi ori dăunător – prin excese și erori, ori marginal și irelevant. De aceea este preferabilă alinierea instituțiilor românești (printre care și ANI) la tendințele și practicile cele mai bune din UE, precum și ameliorarea lor în consens cu perfecționarea modelelor europene din care s-au inspirat la înființare.

III. Concluzii

1. Îngrijorător este faptul că progresul în lupta împotriva corupției la nivel înalt în România se reduce, din perspectiva „experților europeni”, la judecarea unor foști demnitari români acuzați de fapte minore, iar succesul luptei împotriva corupției la condamnarea acestora. Acest lucru este atât inadmisibil cât și ridicol, faptul că marea corupție s-ar reduce la *eventuale* favoritisme minore și la servicii obținute fără plată, adăugând o dimensiune paradoxală fenomenului corupției din România. În aceasta viziune, *corupția din România nu rămâne numai „o corupție fără corupți” dar devine și „o mare corupție fără acte de mare corupție”; în România există corupție fără corupți și corupți fără corupție!*

2. Experții Comisiei Europene nu au evidențiat corect cauzele care generează deficiențele sistemului judiciar în ansamblu și ale luptei împotriva mării corupții în particular. Cauzele au fost identificate greșit nu doar în Raportul de monitorizare, ci și în documentul tehnic care a stat la baza acestuia. *Instrumentele propuse de birocrăția europeană nu au dus la stoparea corupției ci la prezervarea ei.* Comisia Europeană insistă în păstrarea unor soluții ineficiente, încercând în schimb să se substituie justiției române și fixând criterii cantitative și simbolice pentru măsurarea succesului luptei împotriva corupției. Atari atitudini constituie la rândul lor o formă de politizare a acestei lupte. Asemenea presiuni, dublate de telejustiție, anihilează prezumția de nevinovăție, fundament al statului de drept.

3. Cauzele ineficienței luptei anticorupție nu sunt generate nici de lipsa de curaj a magistraților în pronunțarea unor sentințe, nici de atitudinea Parlamentului României și, în general, cauzele nu sunt reprezentate de lipsa de voință a instituțiilor fundamentale ale statului de a obține rezultate concrete. *Cauzele rezidă în anularea independenței procurorilor în anul 2005 și astfel în supra-politizarea urmăririi penale și a subordonării față de executiv a organelor de cercetare penală.* Aceste schimbări de legislație permit executivului și președinției folosirea Direcției Naționale Anticorupție și Parchetului General în lupta politică, prin ordonarea unor anchete exclusiv împotriva adversarilor politici.

4. Este interesant de remarcat astfel că singurele cazuri de condamnări în procese de corupție se bazează pe dosare constituite și instrumentate în cea mai mare parte înainte de 2005. După anul 2005, după restructurarea fostului Parchet Național Anticorupție și crearea DNA astfel încât să permită intervenția politicului în activitatea de anchetă penală, majoritatea dosarelor instrumentate de procurori au fost respinse de magistrați pentru motive procedurale ori pentru aplicarea de măsuri care încălcau Constituția României. *Atunci când experții europeni și presa occidentală vorbesc despre „pași înapoi în lupta împotriva corupției” ei au dreptate, dar se găsesc în eroare atunci când îi laudă pentru eventualele progrese tocmai pe cei vinovați de recul.*

5. Este cel puțin ciudat faptul ca nimeni nu este acuzat în dosare legate de marile firme europene (în ciuda unor informații apărute în presă în ultimii ani) împrejurare care ne-ar putea duce cu gândul la o conivență periculoasă între oficiali europeni și factori politici implicați în acte de corupție, atât în calitate de corupți cât și de corupători. *Asemenea acte de corupție implicând firme sau lobbisti politici străini sunt cele care au distorsionat raportul dintre cerere și ofertă pe piața românească, în scopul de a transfera banul public în patrimoniul privat.*

6. Lipsa de viziune în alegerea instrumentelor propuse, după anul 2005, de autoritățile române și oficialii europeni, poate fi observată și în modificările succesive ale competențelor unor instituții (de exemplu Consiliul Superior al Magistraturii, așa cum s-a arătat mai sus) respectiv în introducerea unor instituții nemaintâlnite în Europa, precum Agenția Națională de Integritate. Vulnerabilitățile acestui sistem puteau fi intuite încă de la început și au fost dovedite pe parcurs. În acest sens, *nu este prea devreme să ne pronunțăm cu privire la eficiența ANI, după cum se afirma în Raport; dimpotrivă, e urgent să admitem că această instituție fără paralel într-o altă țară europeană nu are capacitatea să funcționeze și să atingă scopurile dorite.*

7. De asemenea, la nivelul DNA nu a existat și nu există voința de a ancheta independent pe toți cei bănuți de activități ilegale, indiferent de sfera politică de influență căreia aparțin aceste persoane. Astfel, este simptomatic faptul ca grupurile de interese economice cele mai mediatizate de presa începând din 2005 și până astăzi ca făcând afaceri oneroase și nelegale pe banii statului sunt legate de președintele țării și nu au fost niciodată anchetate de către DNA. De asemenea, deși asupra unor oameni politici importanți ai PDL (Adrian Videanu, Vasile Blaga, Radu Berceanu) planează suspiciuni de corupție, totuși DNA nu a declanșat acțiuni serioase de cercetare împotriva acestora. *Este greu să nu observăm că toți oamenii care au legături strânse cu președintele țării sunt „imuni” în fața DNA –ului, ceea ce nu se poate spune despre adversarii politici ai Președintelui Băsescu.*

8. *Nimeni nu poate afirma, până la anchetarea și judecarea lor de către instituțiile abilitate, că apropiații Președintelui sau Președintele însuși ar fi vinovați de faptele de corupție de care publicul îi bănuiește, așa cum nu se poate afirma despre cei acuzați de Președinte și instituțiile aflate sub influența sa, că ar fi vinovați sau nevinovați. Ceea ce este îngrijorător și suspect este tratamentul discriminatoriu și abordarea ideologică prin care se încearcă justificarea sa. Această abordare, în sine, ar putea crea o corupție imaginară care afectează, însă, în mod real statutul extern al României și liniștea sa internă. Nu este exclus și ar trebui verificat dacă nu cumva nedescoperirea unor acte de mare corupție nu își are cauza, în afară de mușamalizările vinovate, în faptul că în România corupția nu a atins în realitate cotele imaginate de opinia publică internă și externă.*

Îmbogățirea în și prin tranziție, fenomen supărător, imoral și generator de frustrări și neliniști sociale, nu coincide totdeauna cu și nu își are originile totdeauna în acte ilegale. Acest aspect ar trebui reanalizat atât în scopul revizuirii percepției asupra nivelului de corupție din România, cât și în acela de a evita ca uitându-ne după corupție și corupți acolo unde ei nu sunt, să îi pierdem din vedere acolo unde cu adevărat se găsesc.

9. În acest context, în care lupta împotriva mării corupții a îmbrăcat haina politică a demonizării, în special a membrilor Partidului Social Democrat, instituții fundamentale ale statului român, cum sunt Înalta Curte de Casație și Justiție, Curtea Constituțională, Parlamentul României, au încercat să stopeze o serie de abuzuri, să aparere drepturile fundamentale ale omului și garanțiile procesuale. *Nu se poate acorda mai multă încredere unor procurori numiți politic decât Parlamentului ales prin vot direct de poporul român. Nu Parlamentul este cel care politizează lupta împotriva corupției ci executivul*, prin intermediul procurorilor numiți de guvern și președinte, și a căror acțiuni de hărțuială politică nu pot fi confirmate de nicio instanță independentă.

10. DNA și Parchetul General nu a arătat, așa cum am demonstrat anterior, în afară de obediență și de „hotărâre”, precum a sesizat Raportul, nici profesionalism și nici imparțialitate. De aceea, „felicitățile” acordate de către „experții europeni” DNA și Parchetului General ne determină să concluzionăm că **eșecurile luptei împotriva corupției în România și menținerea acestei țări într-un statut de rangul doi sunt imputabile în egală măsură autorităților române și Comisiei Europene.**

11. Problema cu Raportul CE nu este aceea că, după caz, laudă sau critică pe nedrept România, ci că, în ambele cazuri, o face alimentând percepții false, inspirând temeri nejustificate, încurajând speranțe nerezonabile, sugerând terapii greșite și condamnându-i pe români la un statut periferic în cadrul UE.

IV. Recomandări

- **Problema de baza rămâne reglementarea legală. Comisia Europeană trebuie să ceară Guvernului României și Președinției să fie de acord cu independența justiției și cu independența procurorilor în special.** Aceasta înseamnă întoarcerea la sistemul de reglementare a organizării judiciare așa cum era în decembrie 2004 și cum a fost stabilit cu experții Comisiei Europene în cadrul negocierilor la Capitolul 24 „JAI”.
- ***Întreaga organizare a Parchetului și DNA în general ar trebui regândită pentru a avea rezultate concrete în lupta împotriva mării corupți în condițiile respectului pentru principiile democrației și drepturile omului.*** Astfel: a) singurul conducător profesional al justiției ar urma să fie CSM iar nu Ministerul Justiției; b) Președintele României ar trebui să nu mai joace nici un rol în cadrul CSM (modelul francez din care s-a inspirat Constituția României tocmai s-a modificat în acest sens); c) procurorii Parchetului ar urma să funcționeze și să se organizeze asemenea judecătorilor de instrucție din alte țări europene, să fie numiți exclusiv la propunerea CSM (eventual cu un aviz al MJ), să se bucure de inamovibilitate și stabilitate în funcție iar nu să se afle la discreția executivului și a procurorului ierarhic superior; d) procurorii DNA, la rândul lor numiți, promovați și coordonați profesional de CSM, să constituie un Minister Public pus la dispoziția Ministerului Justiției în scopul de a veghea la apărarea generală a legalității în spijinul acțiunii guvernamentale.
- **Sistemul de imunități și incompatibilități** (menit a elimina conflictele de interese) să fie revizuit în sensul alinierii la cele mai bune practici europene, la tendințele europene cele mai moderne și la evoluțiile modelelor după care s-au inspirat, urmărindu-se totodată consolidarea coerenței lor prin evitarea combinării unor elemente aparținând unor modele diferite luate din spații culturale și medii sociale diferite.
- Sistemul de începere a urmăririi penale împotriva demnitarilor de stat să fie uniformizat, astfel încât să se ajungă la o egalitate de tratament pentru președinte, miniștri și parlamentari când este vorba despre faptele de corupție sau infracțiunile de drept comun;
- **Sugerăm Comisiei Europene să renunțe la continuarea actualului sistem de monitorizare precum și la susținerea instituțiilor excepționale propuse până în prezent.** Actualul sistem de monitorizare nu face decât să contribuie la legitimarea unui populism justițiarist dar efectele sale asupra stăvilirii mării corupții și a recuperării pagubelor produse pe această cale sunt minime.

- Criteriul pentru judecarea „marii corupții” trebuie să înceteze de a mai fi poziția ocupată de un demnitar, în prezent sau în trecut, ci pagubele produse de exercitarea oneroasă a funcției publice. Marea corupție deformează raportul dintre cerere și ofertă pe piață prin transferul ilicit al unor active din averea publică în buzunarul privat. De asemenea, un criteriu adițional pentru măsurarea eficienței luptei anticorupție trebuie să-l reprezintă raportul dintre costurile implicate de cheltuielile realizate în anchetele penale și recuperarea pagubelor produse. Cu alte cuvinte, trebuie mutat accentul de la persoane spre daune.
- *În locul actualului sistem de monitorizare Comisia Europeană, împreună cu Guvernul României ar trebui să conceapă un program comun pentru combaterea cauzelor corupției, precum și pentru reintegrarea socială a persoanelor bănuite de corupție dar pentru dovedirea faptelor cărora costurile sunt mai mari decât șansele de recuperare a daunelor produse prin corupție.* Acest program ar urma să adapteze și mijloace de luptă împotriva fenomenelor de corupție specifică tranziției la specificul corupției în faza post-tranziției.
- **Guvernul României ar trebui ca, în paralel cu măsurile vizând eradicarea cauzelor marii corupții și reintegrarea socială a marilor corupți, să conceapă o strategie privind combaterea micii corupții (corupția de ghișeu care îl deranjează cel mai direct pe cetățean), precum și una privind mobilizarea și educarea populației împotriva corupției de masă (corupția nepotismului și favoritismului, a bacșișului și a altor forme de dare sau luare de foloase necuvenite).**